

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMLI İNCELEME GEZİLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ON FIELD TRIPS WITH FAMILY PARTICIPATION

Yılmaz DEMİR¹

ÖZ: Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis il merkez ilçede bulunan özel ve devlet ortaokullarında çalışan 42 sosyal bilgiler öğretmeninden aile katılımlı inceleme gezilerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırma temel nitel araştırma yöntemi dikkate alınarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında elde edilen veriler Maxqda 12 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve tek tek kodlanmıştır. Ardından Maxqda 12 programında "Karma Metotlar" sekmesinden "Çapraz Tablolar" oluşturularak araştırmanın tanıtıcı/kapalı uçlu soruları açık uçlu sorularıyla ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir bölümünün (%85,7) velilerin eğitim öğretim amaçlı aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceğini; azının (%14,3) ise bu tür gezileri velilerin gerçekleştiremeyeceğini ifade ettikleri ve yine öğretmenlerin yarısından fazlasının (%57,1) inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih ettikleri sonuçlarına varılmıştır. Dahası çalışmada cinsiyetin, yaşın, mezun olunan lisans programının, mesleki deneyimin öğretmenlerin inceleme gezilerini gerçekleştirmeleri üzerinde etkili olduğu buna ek olarak inceleme gezilerine yönelik eğitim alma durumu ile inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısının az da olsa sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Aile Katılımı, İnceleme Gezileri, Sosyal Bilgiler, Öğretmen

ABSTRACT: Bölüm In this research, it was aimed to examine the views of social studies teachers about family-participated field trips. In this context, the views of 42 social studies teachers working in private and state secondary schools in the central district of Kilis in the fall semester of the 2019 academic year regarding the field trips with family participation were obtained. The research was conducted taking into account the basic qualitative research method. The data obtained within the scope of the research were analyzed using the Maxqda 12 program. The data consisting of open-ended questions were subjected to content analysis and coded one by one. Then, "Cross-Tables" were created from the "Mixed Methods" tab in the Maxqda 12 program and the introductory/closed-ended questions of the research were analyzed by associating them with the open-ended questions. As a result of the research, it was concluded that most of the social studies teachers (85.7%) thought that parents could conduct family-participated field trips for educational purposes; few of them (14.3%) stated that the parents could not carry out such trips and more than half of the teachers (57.1%) preferred the parent as the conductor of the field trips. Moreover, in the study, it was concluded that gender, age, undergraduate program graduated, professional experience were effective on the teachers' carrying out of the field trips, and in addition, the educational status of the field trips and the perception of efficacy to carry out the field trips had a small effect on the views of the social studies teachers.

Keywords: Family Participation, Field Trips, Social Studies, Teacher

Bu makaleye atf vermek için:

Demir, Y. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 188-208.

Cite this article as:

Demir, Y. (2023). Examination of social studies teachers' views on field trips with family participation. English title. *Trakya Journal of Education*, 13(1), 188-208.

¹. Dr. Milli Eğitim Bakanlığı, Kilis, ylmzdmr1983@gmail.com, Orcid: 0000-0001-5477-1300

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Although it is known that the field trips being traditionally carried out with teachers have many positive reflections in the education process, unfortunately, such trips are not utilized at the desired level due to various obstacles. In the study conducted by Demir (2021a), it has been concluded that the family-participated field trips carried out with the parents within the scope of the social studies course positively increase the attitudes and motivations of the secondary school students towards the social studies course, their attitudes towards the scientific field trips, their awareness of the cultural heritage, and their academic success in the "Cultural and Heritage" learning area, which is one of the learning areas of the course. Therefore, the effectiveness of such trips can be increased by the field trips carried out with the parents. In this context, it is very important to examine the views of social studies teachers on family-participated field trips in terms of the applicability of these trips. Thus, the aim of this research was determined as "examination of social studies teachers' views on field trips with family participation".

Method

The basic qualitative research method was used in this study. Emphasizing that basic qualitative research can be seen in all disciplines, Merriam (2013) states that with this research design, data can be collected through interviews, observations or document analysis. In this study, data were collected through interviews. The research, "standardized open-ended interview", which is one of the interview types, was conducted in order to reach social studies teachers' views on field trips with family participation.

The study group of the research consists of social studies teachers working in private and public secondary schools in the city center of Kilis in the fall semester of the 2019 academic year. Social studies teachers working in a total of 24 secondary schools, three private and 21 state, in the city center of Kilis, were selected using simple random sampling method, and 42 teachers voluntarily participated in the study group determined in this way. 17 (40.5%) of the 42 social studies teachers making up the study group were female and 25 (59.5%) were male

According to the problem situation of the research, the data obtained from the teachers and consisting of open-ended questions were subjected to content analysis and coded one by one. The codes expressing each finding are shown in different colors in order to make it easier to understand. Then, "Cross-Tables" were created from the "Mixed Methods" tab in the Maxqda 12 program and the closed-ended questions of the research were analyzed by associating them with each other.

Findings, Discussion and Conclusion

In this study, the views of social studies teachers regarding the parents' accompanying students to carry out a field trip with family participation were examined. According to this, most of the teachers (85,7%) think that parents can carry out family-participated field trips for educational purposes; few of them (14,3%) stated that the parents can not make such trips. In the study conducted by Demir (2021a), it was revealed that family-participated field trips carried out in the company of parents were successfully carried out. Therefore, the high rate of opinions in the current study regarding the successful completion of the field trips accompanied by parents is in line with the findings of Demir (2021a).

When the answers of the social studies teachers stating that parents can organize a field trip with family participation are examined, the teachers stated that the parents have sufficient knowledge, awareness and competence to organize a field trip with family participation; they are responsible for the educational process; such trips will contribute to school-family cooperation; it is suitable for the constructivist education approach; it will remove the procedure in front of the field trips; it can have many benefits for parents, too; it will reduce the workload of teachers; the field trips were made very little by the teachers; the parents can or should make a field trip with such trips on the grounds that parents will understand the benefits and importance of the field trips.

When the opinions of the social studies teachers expressing their opinion that they could not carry out family-participated field trips were examined, the teachers stated that the parents could not organize the family-participated field trips by expressing that they did not find the parents competent in pedagogy,

such activities required expertise, the parents did not have sufficient education and they did not participate in the education and training process sufficiently.

Within the scope of the research, when the opinions of the social studies teachers about the conduct of the family-participated field trips have been examined, 57,1% of the teachers stated that the parents were the organizers of the study tours; 42,9% preferred the teacher. Therefore, it can be said that some of the social studies teachers (f=12) who stated that parents can carry out family-participated field trips (f=36) prioritize the teacher instead of the parent as the coordinator of the study tours. Social studies teachers, who prefer the parent as the coordinator of the study tours, stated that the study tours to be carried out by the parents will contribute to the parents; he stated that the study tours are not carried out by the teachers enough, there are many obstacles in front of the study tours and that these trips will alleviate the workload of the teacher, and that the parents should be the coordinator of the study tours.

In the study, the opinions of social studies teachers about family-attended field trips were examined and the factors affecting these opinions were also examined. In this context, the research of social studies teachers' views on gender, age, section, read the license, professional experience, performing situations visits, study the conditions of receiving training for the tour and it has been determined the effectiveness of the efficacy study for the tour. Research in gender, age, section, read the license, professional experience, perform and study with the conditions of teachers receiving training study tours for the tour of little efficacy for the study tour can be said to have an effect on opinions. For example, female teachers to male teachers, younger teachers compared to older teachers, and inexperienced teachers compared to experienced teachers that parents displayed a more positive attitude towards family participation review of their trip they perform. Again in the study, the teachers who conducted the field trips, received training on these trips and had a perception of efficacy, expressed the opinion that the parents could make the field trips with family participation at a higher rate than the teachers who did not carry out the field trips and did not receive training for these trips and did not have the perception of competence. Regarding the conduct of the field trips, the female teachers preferred the parent as the coordinator of the field trips, while the teachers who carried out the field trips, received training on these trips and had a perception of efficacy preferred the teacher as the conductor of the field trips.

GİRİŞ

Sosyal bilgiler “ilkokul dördüncü sınıf ile ortaokul beş, altı ve yedinci sınıflarda haftada üç ders saati olarak işlenen” (Demir, 2021, s.1) bir derstir. Bu ders “hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp, problem çözebilen, dünya ve ülke sorunlarına duyarlı, çözüm için sorumluluk alabilen, özgüveni ve belirsizlikle baş etme becerisi yüksek bireyler yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri disiplinlerarası bir yaklaşımla ortaya koyan hibrit bir disiplin ve bir öğretim programı” (Hanaylı, Öztürk, Baysan & Akar Vural, 2020, s. 214) şeklinde tanımlanabilir. Bu bağlamda bu dersle öğrenene “ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları; milli bilince sahip birer vatandaş olmaları; demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları; yasalar önünde eşit olduklarını bilmeleri; kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri; insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları; mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri; çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları; sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları; doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilmeleri; eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018, s. 7) gibi farklı amaçların kazandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca bu dersle öğrenenin “araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme ile zaman ve kronolojiyi algılama” (MEB, 2018, s. 9) gibi çeşitli becerileri edinmeleri de hedeflenmiştir. Dahası sosyal bilgiler dersiyle öğrenene “adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik” (MEB, 2018, s. 9) gibi çeşitli değerlerin de kazandırılması amaçlanmaktadır. Fakat söz konusu bu amaç, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasında çeşitli problemlerin yaşandığı farklı araştırmalarca ortaya konulmuştur (Aykaç, 2007; Kılıç, Attila & Baykan,

2002; Yener, 2015; Yılmaz, 2010). Özellikle sadece ders içi etkinliklerle sınıfta veya okul sınırları içerisinde öğrencilere aktarıldığında söz konusu amaç, beceri ve değerlerin davranışa dönüştürülmesi yetersiz kalmaktadır. Nitekim “davranışa dönüştürülmesi hedeflenen amaç, beceri ve değerlerin bireylerde istendik yönde olması için eğitim sürecinin, okul dışı ortamlarda da yapılacak çeşitli etkinliklerle desteklenmesi oldukça önemlidir” (Akt. Demir, 2021a, s.2).

Özellikle günümüzde öğrencilerin ilgisini çekme, onlara gerçek hayat deneyimi sunma, gerçek dünyadan kopmalarına engel olma ve soyut konuları somutlaştırma mecburiyeti gibi çeşitli nedenler okul dışı öğrenme öğretme ortamlarının eğitim öğretimdeki önemini artıran nedenlerdendir. Okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanılması, sosyal bilgiler dersini hem öğrenciler hem de öğretmenler için daha zevkli bir hale getireceği gibi ayrıca derste öğrenilen bilgilerin kalıcılığını da sağlama adına oldukça önemlidir (Topçu, 2017). Okul dışı öğrenme öğretme ortamları, eğitim öğretim sürecinde okul sınırları dışında gerçekleştirilen her türlü planlı ve programlı öğrenme öğretme faaliyetidir. Bu öğrenme ve öğretme faaliyetinin en önemli özelliği okul sınırları dışında yürütülebilmesi ve planlı ve programlı olmasıdır. Bu öğrenme öğretme faaliyeti, doğal ve beceri çevre gibi okul dışındaki farklı ortamları kapsayan çok boyutlu bir süreçtir (Bunting, 2006).

Sosyal bilgiler dersi bağlamında okul dışı öğrenme öğretme ortamları incelendiğinde bu ortamlardan ziyaret ve araştırma temelli olmak üzere iki farklı şekilde faydalandığı görülmektedir. Bu dersinde sözlü tarih, yerel tarih, röportaj/görüşme yapma, medya (gazete/belgesel/film/dizi) ve ödevler (internet, proje ve gözlem etkinlikleri) gibi etkinlikler araştırma temelli okul dışı öğretim faaliyetleriyken inceleme gezileri, tarihsel alan gezileri ve sanal müzeler ise ziyaret temelli etkinlikler arasındadır (Kabapınar, 2015). “Okul dışı öğrenme öğretme ortamları içerisinde değerlendirilen inceleme gezileri, sosyal bilgiler dersi kazanımları bağlamında ele alındığında, bu dersin öğretiminde kullanılacak önemli etkinliklerden biri olduğu görülmektedir” (Demir, 2021a, s.4). Yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olan ve öğrenme öğretme sürecinde öğrencilerin öğretmenleri eşliğinde ya da bireysel olarak da uygulayabilecekleri inceleme gezileri (Aytaç, 2014), öğrenene derste işlenen konuları ve kavramları ilk elden kaynak olarak görüp inceleyerek öğrenmelerini sağlayan öğrenci merkezli yaklaşımlardandır (Atayeter & Tozkoparan, 2016). Öğrenme öğretme ortamını okul sınırları dışına taşıyan inceleme gezileri, öğrenene gerçek bir deneyim sunmaktadır. Öğrencilerin gerek doğal gerekse sosyal çevrelerini daha iyi tanımalarına olanak sağlayan bu geziler; fabrikalar, müzeler, resmi daireler, sergiler, arkeolojik kazı yerleri, atölyeler, tarihi mekânlar gibi birçok yere düzenlenebilecek niteliktedir.

Alanyazın incelendiğinde çok sayıdaki çalışmada, inceleme gezilerinin öğrencilerin davranışlarını, bilgi ve tutumlarını pozitif yönde etkilediğini (Ballantyne & Packer, 2009; Gögebakan, 2008; Knapp & Barrie, 2001; Orion, Hofstein, Tamir & Giddings, 1997; Özgen, 2011; Rudman, 1994; Tal & Morag, 2009) ve öğrendikleri bilgilerin kalıcılığını sağladığını (Chin, 2004; Karakaş Özü, 2010) ortaya konulmuştur. Oldukça heyecan verici ve eğlenceli olan inceleme gezileri (Tortop & Özek, 2013), öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirdiği, üst düzey düşünme becerilerini desteklediği ve diğer insanların değer ve tutumlarını değerlendirdiği için oldukça yararlı faaliyetlerdendir (Alkış, 2008). Bunların yanı sıra inceleme gezilerinin çok yönlü yararları vardır. Nitekim bu faaliyetlerle insan- çevre ve olay arasında ilişki kurma düşüncesi kökleşmekte ve öğrenende gözlem fikri yavaş yavaş yerleşmeye başlamaktadır (Doğanay, 1993). Tüm bu olumlu özelliklerine rağmen ne yazık ki inceleme gezileri, geçmişte olduğu gibi günümüzde de öğretmenlerce eğitim öğretim ortamında yeteri kadar tercih edilmemektedir. İlgili araştırmalarda zaman baskısı, ekonomik, bürokratik ve ulaşım sorunları gibi çeşitli nedenlerle çok az sayıda öğreticinin bu faaliyetleri tercih ettiğini ortaya konulmuştur (Atayeter & Tozkoparan, 2016; Karakaş Özü, 2010; Moseley, Reinke & Bookout, 2002; Orion & Hofstein, 1994; Simmons, 1998; Taşkaya & Bal, 2009). İnceleme gezilerinin uygulanması önündeki çeşitli engelleyici faktörlerin kaldırılması gerektiği birçok araştırmada vurgulanmaktadır (Ata, 2002; Kamber, 2007). Ancak mevcut şartlarda söz konusu engellerin ortadan kalkmamış olması, alternatif bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunun bir nişanesi olarak değerlendirilmelidir. Yani inceleme gezilerinin eğitim öğretim faaliyetlerine oldukça pozitif etkisinin olduğu bilinmesine rağmen önündeki engellerin ortadan kaldırılamaması, bu etkinliklerden farklı şekillerde nasıl faydalanabileceğine dair yeni fikirler üretmeyi gerekli kılmaktadır. Bu noktada, çağdaş eğitim yaklaşımlarının da öne sürdüğü aile katılımından yararlanılarak ailelerin bu sürece dâhil edilmesi çözüme yönelik seçeneklerden biri olarak düşünülebilir (Demir, 2021a). “Toplumun en temel birimi olan aile, bireylerin kalıcı davranışlarını geliştirdiği ilk ve en önemli sosyal kurum olarak değerlendirilirken; çocukların ilk öğretmenleri olan ebeveynlerin/ailenin

eğitim üretim faaliyetlerine etkin katılımını gerektiren aile katılımı kavramı ise son yıllarda ilgi alanımıza giren önemli kavramlardan biridir” (Demir, 2021b, s. 399).

Aile katılımı, “ğrencilerin akademik ve bireysel gelişimini desteklemek, öğrenciye beceri kazandırmak, öğretmenlerle ve okul yönetimiyle aktif bir şekilde sürekli iletişim kurmak, okulda ve sınıfta yapılan etkinliklere gönüllü olarak katılmak, sadece okulun ve ailenin değil toplumsal kaynakların da kullanılmasına yönelik ortaklıklar kurmak için etkinliklerden oluşan, sürekli ve sistematik bir yaklaşım olarak tanımlanabilir” (Ahioglu Lindberg, 2014, s. 1340). Gerek ulusal gerekse uluslararası alanyazında inceleme gezilerinde olduğu gibi aile katılımının da birçok yararının olduğu ortaya konmuştur. Buna göre aile katılımlı faaliyetlerin öğrencilerin akademik başarılarını pozitif yönde etkilediği (Argon & Kıyıcı 2012; Fan & Chen, 2001; Jeynes, 2005, Kotaman, 2008; Sheldon & Epstein, 2005); ğrencilerin okula okulla ilgili tutumlarında, okula yönelik devamlılıklarının sağlanmasında, öğrenmeye karşı olan güdülerinde, disiplin sorunlarının azaltılmasında ve sosyal becerilerinin arttırılmasında olumlu yönde etkilediği (Ekinci Vural, 2006; Haynes, Comer & Hamilton Lee, 1989; Sheldon, 2003, Sheldon & Epstein, 2002) bilinmektedir.

Aile katılımının eğitim ğretim sürecinde çeşitli faydalarının olduğu bilinmesine ve bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen hem ulusal hem de uluslararası alanda yapılan çalışmalarda bu faaliyetlerin önünde birtakım engelleyici faktörlerin olduğu belirtilmektedir (Başaran & Koç, 2001; Conteh & Kawashima, 2008; Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010; Gonzalez DeHass, 2005; Singh & Banerjee, 2019). Bu engeller kültürel ve psikolojik sebeplerden (Flynn, 2007) kaynaklandığı gibi sosyoekonomik sebeplerden de kaynaklanmaktadır (Sheldon, 2007; Yolcu, 2011). Birçok ebeveyn, bu nedenlerle aile katılım etkinliklerine gerektiği gibi destek verememektedir. Ancak aile katılımının önündeki engellerin sadece ebeveynlerden kaynaklanan engeller olarak değerlendirilmemesi gerektiği bilinmelidir. Nitekim kimi zaman okul yönetimi ve ğretmen tutumları sebebiyle de aile katılımlı faaliyetlerin istenildiği gibi yapılamadığı söylenebilir. Buradan hareketle genel anlamda aile katılımının önündeki engeller aileden/ebeveynlerden kaynaklanan sebepler (Aksoy, 2017; Aslanargun, 2007; Coulombe, 1995; Diken, 2009; Dinç, 2015; Kolay, 2004; Shannon, 1996) ve ğretmen-yöneticiden/okuldan kaynaklanan sebepler (Christenson, 2004; Ekinci Vural, 2006; Köksal Eğmez, 2008; Oktay, Gürkan, Zembat & Polat Unutkan, 2006) olmak üzere iki farklı kategoride sınıflandırılabilir. Ancak söz konusu bu engellere rağmen gerek bir çok ebeveynin gerekse ğretmen ve yöneticilerin aile katılımlı faaliyetleri önemsedikleri, bu faaliyetlere olumlu yönde destek verdikleri ve aile katılımlı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için istekli oldukları çok sayıda çalışmada ortaya konulmuştur (Akkaya, 2007; Huntsinger & Jose, 2009; Sabırlı Özışıklı, 2008; Şad & Gürbüzürk, 2013). Dolayısıyla bu istekleri dikkate alınarak ebeveynlerin desteklerinden yararlanma yoluna gidilip eğitim ğretim sürecinde çeşitli yerlere aile katılımlı inceleme gezileri düzenlenebilir. Bu bağlamda inceleme gezilerinin uygulanmasında önemli rollerden birinin de ebeveynlere düştüğü söylenebilir (Demir, 2021a).

“Velilere inceleme gezilerinin önemi ve uygulanması durumunda sağlayacağı katkı detaylı biçimde anlatılarak okul öncesinden itibaren bu kültür, eğitim ğretim uygulamalarına yerleştirilebilir. Ayrıca velilerin bu etkinliklerin uygulanmasında önerilerde bulunması ve hatta bizzat rol alarak katkıda bulunması bu etkinlikleri daha uygulanabilir hale getirebilir” (Karakaş Özur, 2010). Konuya benzer bir bakışla yaklaşan Türe (2018) de sosyal bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin kalıcı hale getirilmesi için tüm aile bireylerinin birlikte gezebilecekleri inceleme gezilerinin veliler tarafından düzenlenebileceğini dahası inceleme gezilerinin sosyal bilgiler öğretmenlerince planlanabileceği gibi veliler tarafından da bireysel olarak planlanabileceğini dile getirmektedir. Demir (2021a) tarafından yapılan çalışmada ise veli eşliğinde gerçekleştirilen aile katılımlı inceleme gezilerinin ortaokul ğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ve motivasyonlarını, bilimsel alan gezilerine yönelik tutumlarını, kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını ve dersin öğrenme alanlarından biri olan “Kültürel ve Miras” ğrenme alanına yönelik akademik başarılarını olumlu yönde arttırdığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla aile katılımlı inceleme gezilerinin genelde eğitim sürecine özelde ise Sosyal bilgiler dersi kapsamındaki amaç, beceri ve değerlere ulaşmada etkili bir model olduğu söylenebilir.

Nitekim bu araştırmanın amacını sosyal bilgiler ğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu ana amaç doğrultusunda çalışmanın alt amaçları şöyle belirlenmiştir:

Sosyal bilgiler ğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri nedir?

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerinin “cinsiyet, yaş, inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısı, mezun olunan lisans programı, mesleki deneyim, daha önce inceleme gezisi düzenleyip/düzenlememe, inceleme gezilerine dönük eğitim alıp/almama” nitelikleriyle ilişkisi nedir?

Daha önceden de ifade edildiği gibi inceleme gezilerinin eğitim öğretim sürecinde birçok olumlu yansımaları olmasına rağmen ne yazık ki çeşitli engelleyici sebeplerden dolayı öğretmenler tarafından yeteri kadar gerçekleştirilmemektedir. Dolayısıyla bu sorunun çözümüne yönelik alternatif seçenekler üretmek inceleme gezilerinin uygulanabilirliği açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda inceleme gezilerinin uygulanması konusunda velilerin desteği alınarak aile katılımlı inceleme gezileri düzenlenebilir. Bu noktada sosyal bilgiler öğretmenlerinin veli eşliğinde gerçekleştirilen aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerini belirlemek bu gezilerin uygulanabilirliğinin belirlenmesi açısından önemli çıkarımlar sunabilir. Kuşkusuz öğretmenlerin bu tür gezilere yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Dahası alanda ilk olan bu çalışma gelecekteki benzer çalışmalar için kaynak niteliğinde olabilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Van Maanen, nitel araştırmanın bir şemsiye terim olduğunu; bu araştırma yaklaşımının tanımlama, çözme, yorumlama ve anlamla ilgili terimlere ulaşan teknikleri kapsadığını belirtir (Akt. Merriam, 2013). Temel nitel araştırmaları tüm disiplin alanlarında görülebileceğini vurgulayan Merriam (2013) bu araştırma deseniyle veriler görüşme, gözlemler veya doküman analizi yoluyla toplanabilir olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmada ise veriler görüşme yapılarak toplanmıştır. Briggs görüşmenin “sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunmak ve bu durumun, görüşme yönteminin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını belirtmektedir” (Akt. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 129). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine dönük deneyimlerini, tutumlarını, görüşlerini, şikayetlerini, duygularını ve inançlarını ortaya çıkarmak için görüşme türlerinden biri olan “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme” katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme türünde “dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur” (Patton, 1987, s. 112). Bu tür bir yaklaşımla görüşmeci yanlılığı veya öznelliği azaltılmış olur (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis il merkezinde bulunan özel ve devlet ortaokullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Kilis il merkezindeki üç özel, 21 devlet olmak üzere toplam 24 ortaokulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş ve bu şekilde belirlenen çalışma grubuna 42 öğretmen gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Çalışma grubunu oluşturan 42 sosyal bilgiler öğretmenin 17’si (%40.5) kadın, 25’i (%59.5) ise erkeklerden oluşmaktadır. Çalışma grubuna dair tanıtıcı bilgiler Şekil 1’de yer verilmiştir.

Kod Sistemi	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Ait Tanıtıcı Bilgiler	TOPLAM
▼ Cinsiyet		0
Kadın	17	17
Erkek	25	25
▼ Yaş		0
20 - 35 yaş arası	16	16
36 yaş ve üstü	26	26
▼ Lisans Bölümü		0
Sosyal Bilgiler	36	36
Diğer (Sınıf, Coğrafya, Tarih)	6	6
▼ Mesleki deneyim		0
1 - 10 yıl arası	24	24
11 yıl ve üstü	18	18
▼ İnceleme gezileri gerçekleştirme durumları		0
Gerçekleştiren	17	17
Gerçekleştirmeyen	25	25
▼ İnceleme gezilerine dönük eğitim alma durumları		0
Eğitim almış	3	3
Eğitim almamış	39	39
▼ İnceleme gezilerini gerçekleştirilmeye yönelik yeterlilik algısı		0
Kendisini yeterli görmüş	22	22
Kendisini yeterli görmemiş	20	20
▼ Veliler inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?		0
Evet	36	36
Hayır	6	6
▼ İnceleme gezilerinin yürütücüsü kim olmalı?		0
Veli	24	24
Öğretmen	18	18

Şekil 1. Katılımcılara ait tanıtıcı bilgiler

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan standartlaştırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine dönük görüşlerine ulaşmayı hedefleyen iki standartlaştırılmış açık uçlu sorudan ve görüşmeye katılan öğretmenlere dair tanıtıcı bilgilere ulaşılmasını sağlayan dokuz kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu şeklinde hazırlanan form “Öğretmen Görüş Formu” olarak adlandırılmıştır.

Görüşme formu aracılığıyla sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş, düşünce, tutum, tercih ve ilgileri sahip oldukları birtakım nitelikleri (cinsiyet, yaş, inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısı, mezun olunan lisans programı, mesleki deneyim, daha önce inceleme gezisi düzenleyip/düzenlememe, inceleme gezilerine dönük eğitim alıp/almama) de sürece dahil edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. Görüşme formundaki sorular araştırmanın başında oluşturulmuş olan alt problemlere ve alanyazından hareketle hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğinin testi için ön uygulama olarak iki sosyal bilgiler öğretmenin ve bir dil uzmanının yazılı görüşüne sunulmuştur. Ayrıca soruların amaca uygunluğunun testi için ise üç alan uzmanına danışılmıştır. Ön uygulamalardan alınan dönütlerden hareketle Öğretmen Görüş Formu’na son hali verilmiştir. Verilerin toplanması sırasında görüşme öncesinde öğretmenlere araştırma hakkında genel bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Veri toplama açısından bir doyum noktasına ulaşılan dek sosyal bilgiler öğretmenleriyle görüşülmeye devam edilmiştir. Gerçek anlamda bir doygunluğa erişilinceye kadar (f=42) yani Yıldırım ve Şimşek’in (2016) de ifade ettiği gibi yeni bir fikir ve görüş elde edilmeyene kadar veri toplama süreci devam edilmiştir. Görüşme formundaki sorular her öğretmene aynı sıralamayla ve aynı tarzda sorulmuş, ortalama 10 ile 15 dakika arasında değişen sürelerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler “içerik analizi yoluyla” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s.297) analiz edilmiştir. Dolayısıyla mevcut araştırmada toplanan veriler içerik analizine tabi tutularak analiz edilmiştir. Bu analiz türü “sözel, yazılı veya diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından

nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır” (Tavşancıl & Aslan, 2001, s.22). Araştırma kapsamında elde edilen veriler Excel 365 programına veri olarak girilmiştir. Ardından bu veriler Maxqda 12 programına aktarılmıştır. Daha sonra araştırmanın problem durumuna göre öğretmenlerden elde edilen ve açık uçlu sorulardan oluşan veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve tek tek kodlanmıştır. Her bir bulguyu ifade eden kodlar farklı renk ile gösterilerek daha kolay anlaşılması sağlanmıştır. Ardından Maxqda 12 programında “Karma Metotlar” sekmesinden “Çapraz Tablolar” oluşturularak araştırmanın tanıtıcı soruları birbiriyle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Böylece öğretmenlere ait değişkenlerle öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri ilişkisel olarak analiz edilmiş ve elde edilen veriler şekil ve/veya tablolarla ortaya konmuştur. Araştırmada öğretmenlerin doğrudan ifadeleri verilirken öğretmen isimlerinin yerine Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlar kullanılmıştır.

Etik, Geçerlik ve Güvenirlik

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Katılımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın “verilerinin toplanması ve yazım sürecinde bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulmuş, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Trakya Eğitim Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederiz”. Ayrıca etik kurallara uygunluk açısından katılımcıların gönüllü gönüllü olmalarına özen gösterilmiştir. Görüşmelere geçilmeden önce araştırma hakkında bilgi verilmiş, elde edilen bilgilerin başkaları tarafından kullanılmayacağı, sadece sözkonusu araştırmada kullanılacağı, kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı, istedikleri anda görüşmeden çekilme hakkına sahip oldukları ve araştırmaya katılımın gönüllü olduğu ifade edilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların görüşlerini etkileyecek soru, yönlendirme ve yorumlardan kaçınmaya özen gösterilmiştir. Bu araştırmanın verileri 1 Ocak 2020 tarihinden önce toplanmıştır. Bu nedenle herhangi bir kurumdan etik kurul izni alınmamıştır. Çalışmanın etik kurul izni bu kapsamda ele alınmıştır.

Verilerin analizinde gerekli kodlamalar yapılırken araştırmayı öznel yanılgılardan arındırmak için benzer işlemler birbirlerinden bağımsız iki farklı uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Böylece verilerin analizinde araştırmacının kişisel özelliklerinin, araştırmanın güvenirliliğini negatif yönde etkilemesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Nitekim araştırmada elde edilen nitel bulguların sadece araştırmacıya göre ne anlam ifade ettiği değil, aynı zamanda birden fazla kişiye göre ne anlam ifade ettiği belirlenerek ortak görüş elde edilmiştir. “Kodlayıcılar arası uzlaşma” olarak da bilinen bu işlem araştırmanın güvenirliliği bakımından oldukça önemlidir. Bu araştırmada “kodlayıcılar arası uzlaşma” Maxqda 12 programı üzerinde, “Analiz” sekmesinde “Kodlayıcılar arası uzlaşma” seçeneği vasıtasıyla hesaplanmıştır. Bu bağlamda bu araştırmada “kodlayıcılar arası uzlaşımın” .91 (%91) olduğu sonucuna varılmıştır. Bu verilere göre “kodlayıcılar arası uzlaşımın” veya “güvenirliliğin” yeterli olduğu söylenebilir. Nitekim güvenirliliğin .80’in (%80) üzerinde olması yeterli bir sonuç olduğunu göstermektedir (Miles & Huberman, 2019).

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Van Maanen, nitel araştırmanın bir şemsiye terim olduğunu; bu araştırma yaklaşımının tanımlama, çözme, yorumlama ve anlamla ilgili terimlere ulaşan teknikleri kapsadığını belirtir (Akt. Merriam, 2013). Temel nitel araştırmaları tüm disiplin alanlarında görülebileceğini vurgulayan Merriam (2013) bu araştırma deseniyle veriler görüşme, gözlemler veya doküman analizi yoluyla toplanabilir olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmada ise veriler görüşme yapılarak toplanmıştır. Briggs görüşmenin “sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunmak ve bu durumun, görüşme yönteminin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını belirtmektedir” (Akt. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 129). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine dönük deneyimlerini, tutumlarını, görüşlerini, şikayetlerini, duygularını ve inançlarını ortaya çıkarmak için görüşme türlerinden biri olan “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme”

katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme türünde “dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur” (Patton, 1987, s. 112). Bu tür bir yaklaşımla görüşmeci yanlılığı veya öznelliği azaltılmış olur (Yıldırım & Şimşek, 2016).

BULGULAR

Öğretmenlerin Aile Katılımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerini ortaya koymak için “Görüşme Formu”nda yer alan “*Sizce veliler (öğretmenin talimatlarına uyararak) eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?*” sorusuna alınan cevaplar analiz edilmiştir. Ulaşılan veriler incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir bölümü (%85,7) eğitim öğretim amaçlı aile katılımlı inceleme gezilerini velilerin gerçekleştirebileceğini; azı (%14,3) ise bu tür gezileri velilerin gerçekleştiremeyeceğini belirtmiştir (Tablo 1). Diğer bir ifadeyle araştırmaya katılan 42 öğretmenden 36’sı velilerin, aile katılımlı inceleme gezisini gerçekleştirebileceğini; altısı ise gerçekleştiremeyeceğini ifade etmiştir.

Velilerin aile katılımlı inceleme gezisi düzenleyebileceğine dair görüş belirten sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenler, velilerin aile katılımlı inceleme gezisi düzenleme konusunda yeterli bilgi, bilinç ve yeterliğe sahip olduğunu; eğitim öğretim sürecinden sorumlu olduğunu; bu tür gezilerin okul aile iş birliğine katkı sağlayacağını; yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olduğunu; gezilerin önündeki prosedürü kaldıracağını; velilere birçok faydasının olabileceğini; öğretmenlerin iş yükünü azaltacağını; inceleme gezilerinin öğretmenler tarafından çok az yapıldığını; bu tür gezilerle velilerin inceleme gezilerinin faydasını ve önemini kavrayacağını gerekçe göstererek velilerin inceleme gezisi yapabileceğini veya yapması gerektiğini ifade etmiştir. Söz gelimi Ö1 ve Ö21 kodlu katılımcılar; “*Evet bence yapabilirler. Özellikle ilgili veliler çok iyi yapabilir. Hiç yapmamaktan daha iyidir*” (Ö1), “*Gerçekleştirilebilir gerekli planlama, hazırlık yapılırsa bence velilerin de yaptıkları geziler de faydalı olur. Hiç yapmamaktan daha iyi*” (21) ifadelerine yer vererek inceleme gezilerinin hiç yapılmamasındansa en azından veliler tarafından yapılmasının faydalı olabileceğini savunmaktadır. Ö3, Ö16 ve Ö24 kodlu katılımcılar; “*Yapabilirler. Hayat boyu öğrenmeye uygun, ayrıca veliler daha bilinçli olurlar*” (Ö3), “*Eğitim evde başlar ilkesiyle bilinçli ailelerin eğitim amaçlı inceleme gezisi yapması faydalı olur*” (Ö16), “*Gerçekleştirilebilir onlar da eğitimin en önemli parçasıdır*” (Ö24) ifadelerine yer vererek eğitim sürecinin ailede başladığını, velilerin eğitim sürecinin önemli bir parçası olduğunu ve bu tür faaliyetlerin hayat boyu öğrenmeye uygun olduğunu belirtmektedir. Ö4 ve Ö11 kodlu katılımcılar; “*Evet. Detaylı bir plan ve programla veliler de etkili bir şekilde gerçekleştirebilir. Çünkü gerekli eğitim seviyesine ve zamana sahipler. Yeter ki uygun bir zaman dilimi tanınsın*” (Ö4), “*Gerçekleştirebilirler. Eğitim öğretim bilinciyle veliler gezi yaparsa çok da verimli olur. Çünkü gerekli yeterliliğe sahipler. Ayrıca veliler gezi yapılan yerler hakkında bilgilendirilir ve çocuklarına bu gezilerde faydalı olabilirler*” (Ö11) ifadelerine yer vererek inceleme gezilerini gerçekleştirme konusunda velilerin gerekli yeterliliğe sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ö22 ve Ö32 kodlu katılımcılar; “*Velilerin de eğitim amaçlı gezilere katılması okul veli öğrenci iş birliğini artırabilir*” (Ö22), “*Öğretmenin talimatlarına uyulursa evet çünkü veli öğretmen öğrenci işbirlikçi öğrenme gerçekleşir*” (Ö32) ifadeleriyle bu tür faaliyetlerle okul aile iş birliğinin artabileceğini ifade etmektedir. Ö17, Ö20 ve Ö31 kodlu katılımcılar ise aile katılımlı inceleme gezileriyle velilerin inceleme gezilerinin gerekliliğini ve önemini anlayacaklarını böylece inceleme gezilerinin katılımında bir artış yaşanacağını belirtmektedir. Bu katılımcıların doğrudan ifadeleri şöyledir: “*Elbette öğrenci velisini bu şekilde bir incelemede bulunmasından dolayı daha da şevklenecek, bu konularda daha istekli olunacaktır*” (Ö17), “*Gerçekleştirilebilir. Çünkü aile gezilerin önemini ve faydasını görür*” (Ö20), “*Kesinlikle gerçekleştirilebilir. Hatta yapılacak gezilerde öğrencilerle birlikte velilerinde gelmesi bu gezilere katılım oranını arttıracaktır*” (Ö31). Ö23 ve Ö35 kodlu katılımcılar; “*Evet gerçekleştirebilirler verilerin de inceleme gezisine dahil olması durumunda geçmiş hakkında, tarihi mekanlar, yapılar hakkında bilgi sahibi olması ve doğayı keşfetmesi sağlayabilir*” (Ö23), “*Bilinçli veliler ile yapılabilir. Çünkü eğitim öğretim sürecine velilerin dahil edilmesi eğitim sırasında olumlu sonuçlar doğurur*” (Ö35) ifadelerine yer vererek aile katılımlı inceleme gezilerinin velilere birçok olumlu yansımalarının olabileceğini vurgulamaktadır. Ö37 kodlu katılımcı; “*Gerçekleştirebilir. Hatta onların yapması*

öğretmenin yükünü azaltır” ifadesinde bulunarak aile katımlı inceleme gezileriyle öğretmenin iş yükünün azalacağını savunurken Ö42 kodlu katılımcı ise *“Gerçekleştirilebilir. Kendi çocuğunu götürmesi için izne ihtiyaç duymaz”* ifadesinde bulunarak aile katımlı inceleme gezilerinin inceleme gezileri önündeki izin prosedürünü kaldıracağına dikkat çekmiştir.

Velilerin aile katımlı inceleme gezilerini gerçekleştiremeyeceklerine dönük fikir belirten sosyal bilgiler öğretmenleri, bu tür faaliyetlerin uzmanlık gerektirdiğini, velilerin pedagojik olarak yetkin olmadığını ve yeterli eğitime sahip olmadığını ayrıca eğitim öğretim sürecine yeterli katılımı sağlamadıklarını gerekçe göstererek velilerin aile katımlı inceleme gezilerini düzenleyemeyeceğini belirtmiştir. Bu bulgulara ilişkin altı katılımcının doğrudan ifadeleri şu şekildedir: *“Hayır bunun için eğitim almalılar ayrıca pedagojik eğitimleri olmalı amatör tarzda olabilir”* (Ö5), *“Hayır konunun uzmanı olması lazım ancak gezilerde öğretmene yardımcı olabilir”* (Ö6), *“Hayır veliler iş güç derdinle bir insanın gezi inceleme amaçlı yola çıkabilmesi için öncelikle maddi durumunun iyi olması gerekir zaman açısından tüm velileri aynı gün aynı yerde tarihte bir arada tutmak zor olur”* (Ö25), *“Bence biraz zor çünkü eğitim seviyesinin yeterli olmaması vb.”* (Ö29), *“Gereksiz buluyorum. Veli toplantılarına dahi katılım gerçekleştiriyorlar”* (Ö33), *“Çok zor. Bu ekonomik yönü ağır basan bir eylem eğitim seviyesi de çok önemli”* (Ö36).

“Görüşme Formu”nda yer alan *“Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?”* sorusuna alınan cevaplar analiz edilmiş ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin %57,1’inin inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi; %42,9’unun ise öğretmeni tercih ettiği tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle araştırmaya katılan 42 sosyal bilgiler öğretmeninden 24’ü inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi; 18’i ise öğretmeni tercih etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1.

Öğretmenlerin aile katımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

	Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?		Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?		
	f	%	f	%	
Gerçekleştirilebilir	36	85,7	Veli	24	57,1
Gerçekleştirilemez	6	14,3	Öğretmen	18	42,9
Toplam	42	100	Toplam	42	100

İnceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih eden sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin inceleme gezilerini yeteri kadar yap(a)madıklarını, öğretmenler tarafından gerçekleştirilen inceleme gezilerinin önünde birçok engelin olduğunu bunun yanında velilerin gerçekleştireceği inceleme gezilerinin velilere katkı sağlayacağı gibi öğretmenlerin iş yükünü de hafifleteceğini gerekçe göstererek velilerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda Ö2 ve Ö13 kodlu katılımcılar; *“Öğretmenler yeteri kadar inceleme gezilerini gerçekleştirmediği için en azından velilerin yapması daha iyi olabilir”* (Ö2), *“Gerekli imkânlar olmadığından öğretmenler yeteri kadar götüremiyor. Bu nedenle velilerin götürmesi daha faydalı olabilir”* (Ö13) ifadelerinde bulunarak öğretmenler tarafından inceleme gezilerinin yeteri kadar yapılmadığını belirtmektedir. Ö4, Ö9 ve Ö17 kodlu katılımcılar; *“Velilerle yapılması özellikle ailece yapılan serbest etkinliklere bilimsel bir acı da kazandıracığından, ailelerin bilinçlenmemesine katkı sağlayacağından ve eğitime ailece katılım sağlanınca öğrencinin gözünde eğitim daha anlamlı ve işlevsel olacağından öğrenciler için verimli olacaktır”* (Ö4), *“Konu hakkında bilgi sahibi olan donanımlı veliler götürdükleri takdirde daha başarılı olabilir. Çünkü birebir öğrenciyle ilgileceği için öğrenci daha iyi kavrayabilir. Veliler de böylece bilgi sahibi olurlar”* (Ö9), *“Temel eğitimin başladığı yer aile olduğundan aileyle yapılacak geziler daha faydalı olabilir. Ayrıca veli sadece öğrenciyle ilgileceği için bu geziler öğrencinin akılda daha fazla kalabilir”* (Ö17) şeklindeki sözleriyle velilerin gerçekleştireceği inceleme gezilerinin hem velilere olumlu katkı sağlayacağını hem de öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu yansımalarının olacağını ifade etmişlerdir. Ö19, Ö31 ve Ö41 kodlu katılımcılar; *“Çünkü sınıflar çok kalabalık olduğu için gezi sırasında bazı disiplin sorunları çıkabiliyor. Velinin yapması öğrenciyle daha yakından ilgileceği için daha başarılı olabilir ve veliler de süreçten faydalanabilir”* (Ö19), *“Çünkü bazı veliler güvenlik sebebiyle öğrencisini geziye gönderme konusunda tereddüt yaşamakta ve geziye göndermemektedir. Bu nedenle velilerin götürmesi hem güvenlik kaygısını ortadan kaldıracak hem de istediği kadar istediği zaman geziye götürebilecek. Bu durumda gezinin*

etkililiğini arttıracaktır” (Ö31), “Velinin götürmesi daha faydalı olacak. Çünkü gezi önündeki birçok engel bu sayede kalkacaktır” (Ö41) ifadelerinde bulunarak öğretmenler tarafından gerçekleştirilen inceleme gezilerinin önünde birçok engelin olduğunu bu nedenle velilerin aile katılımlı inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini dile getirmiştir. Araştırmada Ö37 kodlu katılımcı; “Veli daha faydalı olabilir. Çünkü veliler az sayıda öğrenciyle birçok gezi düzenleyebilir” ifadesinde bulunarak velilerin az sayıda öğrenciyle çok sayıda inceleme gezisi faaliyetinde bulunabileceğini Ö42 kodlu katılımcı ise “Velinin götürmesi iş yükünü hafifletecek ve diğer konulara daha çok zaman ayırmama sebep olacaktır” ifadesinde bulunarak aile katılımlı inceleme gezilerinin öğretmenlerin iş yükünü hafifleteceğini savunmuştur.

Öğretmenlerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini belirten sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde öğretmenlerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olma konusunda gerekli bilgi, beceri ve yeterliliğinin daha iyi olduğunu; öğrenciye öğretmenin rehberlik yapmasının daha uygun olduğunu; sınıfla yapılan gezilerin hem amaca daha uygun ve zevkli olduğunu hem de eğitim öğretim açısından daha etkili olduğunu gerekçe göstererek öğretmenlerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda Ö5, Ö12 ve Ö33 kodlu katılımcılar; “Öğretmenlerin çünkü bu geziler ders mantığıyla yapılmalı ayrıca sınıf yönetimi pedagojik eğitimi almış bir öğretmen olmalı velilere bu sorumluluk verilemez, öğretmen bu konuya yetkindir” (Ö5), “Çünkü öğretmen inceleme gezisi hakkında bilgi verir ve gezide daha etkili olabilir. Gezide bilinmeyenleri daha etkili anlatır. Konu hakkında yeterli bilgi, beceri ve yeterliliğe sahiptir” (Ö12), “Öğretmenler daha açıklayıcı bilgiler sunan ve ortam öğrenme ortamı olur, neticede öğretmen bu konuda bilgili ve beceriklidir” (Ö33) ifadelerinde bulunarak inceleme gezileri konusunda öğretmenlerin gerekli bilgi, beceri ve yeterliliğe sahip olduklarını vurgulamışlardır. Ö3 ve Ö30 kodlu katılımcılar; “Öğretmenlerin çünkü bunun eğitimini almışlar. Ayrıca rehberlik yapma konusunda daha bilgi sahibi ve uygun olduklarını düşünüyorum” (Ö3), “Öğretmenlerin götürmesi daha faydalı olacaktır. Çünkü öğretmen aynı zamanda bir rehber görevine daha uygundur” (Ö30) şeklindeki sözleriyle inceleme gezilerinde öğretmenin öğrenciye rehberlik yapmasının daha uygun olduğunu belirtmiştir. Ö6, Ö11, Ö21, Ö23 ve Ö35 kodlu katılımcılar ise; “Tabi ki öğretmenler. Öğretmenlerle ve sınıf arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirilecek bir gezi eğitim amaçlı da olsa oldukça zevkli ve renkli olacaktır. Öğrencileri çok yönlü olumlu etkileyecek ve unutulmaz bir anı olacaktır” (Ö6), “Öğretmenlerin bu gezilere rehberlik etmesi gezinin amacı açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum çünkü öğretmenler verilerden daha çok konu hakkında bilgi vereceğinden kazanımlar daha iyi sağlanacaktır” (Ö11), “Tabi ki öğretmenler. Öğretmenler gezilen yer ile ilgili birçok bilgi sahibi birçok bilgi sahibi olmadan önemli bence gidilen yere iyice araştırılmalı ve öğrencilere gezinin amacı iyice verilmelidir. Bu yüzden geziler öğretmenler tarafından yapılırsa daha verimli olur” (Ö21), “Öğretmenlerin götürmesi daha uygundur gerekli açıklamalar ve yönlendirmelerle gezi amacına uygun şekilde tamamlanmış olup öğrenciler daha bilinçli şekilde yaparak yaşayarak ve öğretmenin vereceği bilgiler ışığında öğrenerek gezi gerçekleştirmiş olurlar” (Ö23), “Öğretmenlerin götürmesi daha faydalı olur tarihi bilen ve bilinçli kişiler tarafından yapılan inceleme gezileri gezi kazanımlarına ulaşma konusunda daha isabetli olur. Alanına hâkimdir aynı zamanda öğrencinin kendi akranları ile beraber öğrenmesi daha faydalı ve eğlenceli olacaktır velilerin yapacağı geziler ise daha çok destek niteliğinde olacaktır verilmek istenen kazanımın aktarılması için öğretmen tarafından yapılması daha doğrudur” (Ö35) ifadelerinde bulunarak öğretmen eşliğinde sınıfla yapılan gezilerin hem amaca daha uygun ve zevkli olduğunu hem de eğitim öğretim açısından daha etkili olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri incelendiği gibi bu görüşleri üzerinde etkili olabileceği düşünülen faktörler de incelenmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleriyle sahip oldukları bazı demografik (cinsiyet, yaş, inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısı, mezun olunan lisans programı, mesleki deneyim, daha önce inceleme gezisi düzenleyip/düzenlememe ve inceleme gezilerine dönük eğitim alıp/almama durumunun ve inceleme gezilerine yönelik yeterlik algıları) özelliklerinin ilişkileri irdelenmiştir. Bunlara yönelik bulgulara aşağıda verilen başlıklar altında yer verilmiştir.

Öğretmenlerin Aile Katılımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşleri Üzerinde Cinsiyetin Etkisine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde cinsiyetin etkisi irdelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 17 kadın öğretmenin önemli bir çoğunluğunun (%94,1) velilerin inceleme gezilerini gerçekleştirebileceğini çok azının (%5,9) ise velilerin inceleme gezilerini gerçekleştiremeyeceği görüşünde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde erkek öğretmenlerin de çoğu velilerin inceleme gezilerini gerçekleştirebileceği görüşündedir. Ancak oransal olarak kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha çok oranda velilerin inceleme gezilerini gerçekleştirebileceklerine inandıkları tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle kadın öğretmenlerin %76,5'i öğrencileri inceleme gezilerine velilerin götürmesini uygun bulmuşken bu oran erkek öğretmenlerde %44'e düşmüştür (Tablo 2). Dolayısıyla aile katılımlı inceleme gezilerini velilerin gerçekleştirmesi konusunda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha pozitif bir tutum sergilediği söylenebilir.

Tablo 2.

Cinsiyete göre öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?	Kadın				Erkek				
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Gerçekleştirebilir	16	94,1	20	80	Veli	13	76,5	11	44
Gerçekleştiremez	1	5,9	5	20	Öğretmen	4	23,5	14	56
Toplam	17	100	25	100	Toplam	17	100	25	100

Öğretmenlerin Aile Katılımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşleri Üzerinde Yaşın Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 12'sinin 20 ile 35 yaş aralığında olduğu, 30'unun ise 36 yaş ve üstünde bir yaşa sahip olduğu görülmektedir. 20 ile 35 yaş aralığındaki öğretmenlerin tamamı velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceklerini ifade ederken bu öğretmenlerin yine önemli bir çoğunluğu (%66,7) inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih etmiştir. 36 yaş ve üstündeki öğretmenlerin ise %80'i velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceğini ifade ederken yarısından fazlası (%53,3) inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih etmiştir. Bu bağlamda yaşı daha genç olan öğretmenlerin yaşı büyük olan öğretmenlere göre aile katılımlı inceleme gezilerinin veli eşliğinde gerçekleştirilmesi konusunda daha pozitif bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3.

Yaşa göre öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?	20 ile 35 yaş arası				36 yaş ve üstü				
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Gerçekleştirebilir	12	100	24	80	Veli	8	66,7	16	53,3
Gerçekleştiremez	-	-	6	20	Öğretmen	4	33,3	14	46,7
Toplam	12	100	30	100	Toplam	12	100	30	100

Öğretmenlerin Aile Katılımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşleri Üzerinde Mezun Olunan Lisans Programının Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde mezun oldukları lisans programının etkisi sorgulanmıştır. Buna göre öğretmenlerin 36'sı sosyal bilgiler öğretmenliği programından mezun olmuşken 6'sı diğer (Sınıf Öğretmenliği= 3, Coğrafya= 2, Tarih= 1) programlardan mezun olmuştur. Ulaşılan veriler gerek sosyal bilgiler

öğretmenliği programından gerekse diğer programlardan mezun olan öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceği görüşünde olduklarını göstermektedir. Tablo 4 incelendiğinde bu bulguya ilişkin öğretmenlerden alınan görüşlerin birbiriyle oldukça paralel olduğu görülmektedir. Bunun yanında diğer programlardan mezun olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha fazla oranda inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Lisans bölümüne göre öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

	Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?					Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?			
	Sosyal Bilgiler		Diğer			Sosyal Bilgiler		Diğer	
	f	%	f	%		f	%	f	%
Gerçekleştirebilir	31	86,1	5	83,3	Veli	20	55,6	4	66,7
Gerçekleştiremez	5	13,9	1	16,7	Öğretmen	16	44,4	2	33,3
Toplam	36	100	6	100	Toplam	36	100	6	100

Öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde mesleki deneyimin etkisine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 24'ü 1 ile 10 yıl arasında mesleki deneyime sahipken 18'i 11 yıl ve üstünde bir deneyime sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri incelendiğinde mesleki deneyimi 1 ile 10 yıl arası olan öğretmenlerin %91,7'si ve 11 yıl ve üstü olan öğretmenlerin ise %77,8'i velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimleri düştükçe velilerin inceleme gezilerini gerçekleştireceklerine olan inançlarının arttığı söylenebilir. Öğretmenlerin, öğrencileri inceleme gezisine kim götürmeli sorusuna verdikleri cevaplar mesleki deneyimlerine göre incelendiğinde ise mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlerin (%61,1), az olan öğretmenlere (%54,2) göre daha çok oranda velileri, inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak tercih ettikleri tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5.

Mesleki deneyimlerine göre öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

	Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?					Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?			
	1 ile 10 yıl arası		11 yıl ve üstü			1 ile 10 yıl arası		11 yıl ve üstü	
	f	%	f	%		f	%	f	%
Gerçekleştirebilir	22	91,7	14	77,8	Veli	13	54,2	11	61,1
Gerçekleştiremez	2	8,3	4	22,2	Öğretmen	11	45,8	7	41,7
Toplam	24	100	18	100	Toplam	24	100	18	100

Öğretmenlerin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde daha önce inceleme gezisi gerçekleştirme/gerçekleştirmeme durumunun etkisine ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde inceleme gezisi gerçekleştirip gerçekleştirilmeme durumlarının etkisi incelenmiştir. Buna göre Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 17'sinin en az bir kez inceleme gezisi düzenlediği, 25'inin ise herhangi bir inceleme gezisi faaliyetinde bulunmadığı tespit edilmiştir. İnceleme gezisi gerçekleştiren sosyal bilgiler öğretmenlerinin %76,5'i, inceleme gezisi gerçekleştirilmeyen öğretmenlerin ise %92'si velilerin aile katılımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceği yönünde görüş bildirmiştir. Görüldüğü gibi herhangi bir inceleme gezisi deneyimi olmayan öğretmenler, en az bir kez inceleme gezisi gerçekleştiren öğretmenlere göre daha çok oranda velilerin, aile katılımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca inceleme gezisi gerçekleştirilmeyen sosyal bilgiler öğretmenlerinin, gerçekleştiren öğretmenlere göre daha çok oranda velileri inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak tercih ettiği tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle inceleme gezileri konusunda tecrübe

edinmiş öğretmenler, tecrübesiz öğretmenlere göre daha az oranda velilerin inceleme gezisi gerçekleştirebileceklerini ve inceleme gezilerinin yürütücüsü olabileceklerini düşünmektedir. Dolayısıyla veli eşliğinde gerçekleştirilecek aile katımlı inceleme gezisi konusunda inceleme gezisi gerçekleştirmeyen deneyimsiz öğretmenlerin, deneyimli öğretmenlere göre daha olumlu bir yaklaşım içinde oldukları söylenebilir.

Tablo 6.

İnceleme gezisi gerçekleştirme durumlarına göre öğretmenlerin inceleme gezilerini velilerin gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğine ilişkin görüşleri

Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?	Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?								
	İnceleme Gezisi Gerçekleştiren		İnceleme Gezisi Gerçekleştirmeyen		Veli	İnceleme Gezisi Gerçekleştiren		İnceleme Gezisi Gerçekleştirmeyen	
	f	%	f	%		f	%	f	%
Gerçekleştirebilir	13	76,5	23	92	Öğretmen	8	44,4	16	64
Gerçekleştiremez	4	23,5	2	8	Toplam	9	55,6	9	36
Toplam	17	100	25	100		17	100	25	100

Öğretmenlerin Aile Katımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşleri Üzerinde İnceleme Gezilerine Dönük Eğitim Alma/Almama Durumlarının Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden sadece üçü, lisans eğitimi veya hizmet içi eğitimleri kapsamında inceleme gezilerine dönük eğitim aldığını ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir bölümü (%92,9) inceleme gezilerine dönük herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir. İnceleme gezilerine dönük eğitim alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamı, inceleme gezilerine dönük herhangi bir eğitim almayan öğretmenlerin ise %84,6'sı velilerin, aile katımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla inceleme gezilerine dönük eğitim alan öğretmenler, eğitim almayan öğretmenlere göre daha çok oranda velilerin aile katımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Ancak inceleme gezilerine dönük eğitim alan sosyal bilgiler öğretmenleri, almayan öğretmenlere göre daha az oranda velileri inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak tercih etmiştir.

Tablo 7.

İnceleme gezilerine yönelik eğitim alma durumlarına göre öğretmenlerin aile katımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri

Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?	Eğitim almış				Eğitim almamış				
	Eğitim almış		Eğitim almamış		Eğitim almış		Eğitim almamış		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Gerçekleştirebilir	3	100	33	84,6	Öğretmen	1	33,3	23	59
Gerçekleştiremez	-	-	6	15,4	Veli	2	66,7	16	41
Toplam	3	100	39	100	Toplam	16	100	25	100

Öğretmenlerin Aile Katımlı İnceleme Gezilerine Yönelik Görüşleri Üzerinde İnceleme Gezilerini Gerçekleştirmeye Dönük Yeterlik Algısının Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri üzerinde inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algılarının etkisi de incelenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 22'sinin inceleme gezilerini gerçekleştirme konusunda kendisini yeterli gördüğü, 20'sinin ise yetersiz olduğunu belirttiği görülmektedir. İnceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısına sahip öğretmenlerin %90,9'u, inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısına sahip olmayan öğretmenlerin ise %80'i velilerin aile katımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısına sahip öğretmenler, yeterlik algısına sahip olmayan öğretmenlere göre daha çok oranda velilerin aile katımlı inceleme gezisi gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Ancak inceleme gezilerini gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısına sahip sosyal bilgiler öğretmenleri, yeterlik algısına

sahip olmayan öğretmenlere göre daha az oranda velileri inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak tercih etmiştir.

Tablo 8.

İnceleme gezilerini gerçekleştirme konusunda öğretmenlerin yeterlik algısına göre inceleme gezilerini velilerin gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğine ilişkin görüşleri

	Sizce veliler eğitim amaçlı inceleme gezisi gerçekleştirebilir mi?				Sizce öğretmenler mi yoksa veliler mi öğrencileri inceleme gezisine götürmeli?				
	Yeterlik Algısına Sahip		Yeterlik Algısına Sahip Değil		Yeterlik Algısına Sahip		Yeterlik Algısına Sahip Değil		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Gerçekleştirebilir	20	90,9	16	80	Veli	9	40,9	15	75
Gerçekleştiremez	2	9,1	4	20	Öğretmen	13	59,1	5	25
Toplam	22	100	20	100	Toplam	22	100	20	100

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, velilerin öğrencilere eşlik ederek aile katılımlı inceleme gezisi gerçekleştirmesine yönelik görüşleri incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerin büyük bir bölümü (%85,7) eğitim öğretim amaçlı aile katılımlı inceleme gezilerini velilerin gerçekleştirebileceğini; azı (%14,3) ise bu tür gezileri velilerin gerçekleştiremeyeceğini belirtmiştir. Demir (2021a) tarafından yapılan çalışmada veli eşliğinde gerçekleştirilen aile katılımlı inceleme gezilerinin başarıyla yapıldığı ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla mevcut çalışmadaki veli eşliğinde inceleme gezilerinin başarıyla yapılacağına ilişkin yüksek orandaki görüşler, Demir'in (2021a) ulaştığı bulgularla paralellik göstermektedir.

Velilerin aile katılımlı inceleme gezisi düzenleyebileceğine dair görüş belirten sosyal bilgiler öğretmenleri, velilerin aile katılımlı inceleme gezisi düzenleme konusunda yeterli bilgi, bilinç ve yeterliğe sahip olduklarını; eğitim öğretim sürecinde sorumluluk taşıdıklarını; bu tür gezilerin okul aile iş birliğine katkı sağlayacağını; yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olduğunu; veli eşliğinde düzenlenecek inceleme gezilerinin mevcut inceleme gezileri önündeki prosedürü kaldıracağını; velilere birçok faydasının olabileceğini; velilerin inceleme gezilerinin faydasını ve önemini kavrayacağını; öğretmenlerin iş yükünü azaltacağını; halihazırda inceleme gezilerinin öğretmenler tarafından çok az yapıldığını gerekçe göstererek velilerin inceleme gezisi yapabileceğini veya yapması gerektiğini ifade etmiştir. Alanyazın incelendiğinde veli eşliğinde aile katılımlı inceleme gezilerinin okul öncesi eğitiminden başlayarak eğitim öğretim sürecinde uygulanabileceğini (Karakaş Özür, 2010), bu tür gezilerin sosyal bilgiler öğretmenlerince planlanabileceği gibi veliler tarafından da bireysel olarak planlanabileceğini (Türe, 2018) ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Özellikle öğrencilerin başarıları üzerinde pozitif bir etki yarattığı, bütün kademelerde öğrencilerin okula devamlılıklarının sağlanmasında, okula yönelik tutumlarında, öğrenmeye dair güdülerinde, sosyal becerilerinin artırılmasında ve disiplin sorunlarının minimize edilmesinde olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir (Ahioglu Lindberg, 2014; Aslanargun, 2007; Hill & Tyson, 2009; Jeynes, 2007; Lawson, 2003; Şad, 2012; Wilder, 2014; Gonzalez DeHass, Willems & Holbein, 2005; Sarpkaya, 2005; Sheldon & Epstein, 2002; Wheeler, 1992). Dahası Demir (2021a) tarafından yapılan çalışmada veli eşliğinde gerçekleştirilen aile katılımlı inceleme gezilerinin ortaokul öğrencilerinin “sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ve motivasyonlarını”, “inceleme gezilerine yönelik tutumlarını”, “kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını” ve dersin öğrenme alanlarından biri olan “Kültürel ve Miras” öğrenme alanına yönelik “akademik başarılarını” olumlu yönde artırdığı sonucuna varılmıştır.

Aile katılımlı inceleme gezilerini velilerin gerçekleştiremeyeceğine dönük fikir belirten sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri irdelendiğinde velileri pedagojik bakımdan yetkin bulmayan öğretmenler, bu tür faaliyetlerin uzmanlık gerektirdiğini, velilerin yeterli eğitime sahip olmadığını ve yeteri kadar eğitim öğretim sürecine katılım sağlamadıklarını ifade ederek velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini düzenleyemeyeceğini belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde birçok ebeveynin psikolojik, kültürel, (Flynn, 2007) ve sosyoekonomik (Sheldon, 2007; Yolcu, 2011) nedenlerden dolayı aile katılım etkinliklerine gerektiği gibi destek veremediği belirlenmiştir. Ancak velilerin aile katılımının önündeki engelleri sadece kendilerinden kaynaklanan engeller olarak değerlendirmemelidir.

Öğretmen ve yönetici tutumlarından kaynaklı sebeplerden dolayı aile katılımlı faaliyetlerin yeteri kadar yapılamadığı da bilinmektedir. Dolayısıyla mevcut çalışmadaki sosyal bilgiler öğretmenlerin belirtmiş oldukları engeller genel olarak alanyazında yer alan engeller arasındadır. Bununla birlikte ilgili alanyazında birçok veli, öğretmen ve okul yöneticisinin aile katılımlı faaliyetleri önemsedikleri, bu faaliyetlere destek verdiği ve bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için istekli oldukları da çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur (Dor & Rucker Naidu, 2012; Kaya, 2002; Şaban, 2011).

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerinin yürütücüsüne ilişkin görüşleri de irdelenmiş ve elde edilen veriler öğretmenlerin %57,1'inin inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi; %42,9'unun ise öğretmeni tercih ettiğini göstermiştir. Buna göre velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceğini ifade eden çok sayıdaki (f=36) sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazılarının (f=12) inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veli yerine öğretmeni öncelikledikleri sonucuna ulaşılmıştır. İnceleme gezilerinin yürütücüsü olarak veliyi tercih eden sosyal bilgiler öğretmenleri, velilerin gerçekleştireceği inceleme gezilerinin velilere katkı sağlayacağını; öğretmenler tarafından inceleme gezilerinin yeteri kadar yapılmadığını, inceleme gezilerinin önünde birçok engelin olduğunu ve bu gezilerin velilerce düzenlenmesiyle öğretmenin iş yükünü hafifleyeceğini gerekçe göstererek velilerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bulgularla paralellik arz eden çok sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Nitekim söz konusu çalışmalarda zaman baskısı, ekonomik, bürokratik ve ulaşım gibi nedenlerle az sayıda öğretmenin inceleme gezilerini tercih ettiği ortaya koyulmaktadır (Atayeter & Tozkoparan, 2014; Carrier, 2009; Çelikkaya & Kuş, 2009; Çengelci, 2013; Çetin, Kuş & Karatekin, 2010; Güven, Gazel & Sever, 2004; Mazman, 2007; Moseley vd., 2002; Orion vd., 1997; Simmons, 1998; Taşkaya & Bal, 2009; Tatar & Bağrıyanık, 2012). Dolayısıyla bu araştırmanın sonuçları açısından değerlendirildiğinde inceleme gezilerinin önündeki bu engellerin çoğunun, aile katılımlı inceleme gezileriyle ortadan kalkabileceği ve bu tür aktivitelerin daha etkin bir şekilde kullanılacağı söylenebilir.

Öğretmenlerin inceleme gezilerinin yürütücüsü olması gerektiğini belirten sosyal bilgiler öğretmenleri bu konuda gerekli bilgi, beceri ve yeterlik konusunda öğretmenlerin daha iyi olduğunu; öğrenciye öğretmenin rehberlik yapmasının daha uygun olduğunu; sınıfla yapılan gezilerin hem amaca daha uygun ve zevkli olduğunu hem de eğitim öğretim açısından daha etkili olduğunu gerekçe göstermişlerdir. Alanyazında da geleneksel olarak öğretmen eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin eğitim öğretim açısından birçok olumlu çıktısının olduğu ve bu tür gezilerin eğlenceli ve heyecan verici olduğu ortaya konmuştur (Tortop & Özek, 2013). Ancak Demir (2021a) tarafından yapılan çalışmada veli eşliğinde gerçekleştirilen aile katılımlı inceleme gezilerinin de oldukça eğlenceli ve heyecan verici olduğu, öğrencilerin derse yönelik tutum ve motivasyonlarını, akademik başarılarını ve bilimsel alan gezilerine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri incelendiği gibi bu görüşleri üzerinde etkili olabileceği düşünülen faktörler de incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri üzerinde cinsiyet, yaş, mezun olunan lisans programı, mesleki deneyim, daha önce inceleme gezisi gerçekleştirme/gerçekleştirmeme durumu, inceleme gezilerine yönelik eğitim alma/almama durumu ve inceleme gezilerine dönük yeterlik algısının etkileri değerlendirilmiştir. Buna göre cinsiyet, yaş, mezun olunan lisans programı, mesleki deneyim, daha önce inceleme gezisi gerçekleştirme ile inceleme gezilerine dair eğitim alma durumu ve inceleme gezilerine dönük yeterlik algılarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Sözelimi kadın öğretmenler erkek öğretmenlere, genç öğretmenler daha yaşlı öğretmenlere, deneyimsiz öğretmenler deneyimli öğretmenlere göre velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceklerine yönelik daha pozitif bir tutum sergilemiştir. Ayrıca daha önce inceleme gezisi gerçekleştiren, bu gezilere yönelik eğitim alan ve gerekli yeterlik algısına sahip olan öğretmenler hiç inceleme gezisi gerçekleştirilmeyen ve bu gezilere yönelik eğitim almayan aynı zamanda gerekli yeterlik algısına sahip olmayan öğretmenlere göre daha çok oranda velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini yapabilecekleri yönünde görüş bildirmiştir. İnceleme gezilerinin yürütücüsü konusunda ise kadın öğretmenler ağırlıkta veliyi inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak tercih ederken inceleme gezisi gerçekleştiren, bu gezilere yönelik eğitim alan ve gerekli yeterlik algısına sahip öğretmenler ise daha çok öğretmeni tercih etmiştir.

Araştırmanın sonuçları göz önüne alındığında mevcut araştırma kapsamında şu önerilerde bulunulabilir:

- 1- Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin önemli bir çoğunluğu velilerin aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebileceklerine dair görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bu görüşleri dikkate alındığında velilerin aktif biçimde eğitim öğretim sürecinde yer alarak aile katılımlı inceleme gezilerini gerçekleştirebilecekleri söylenebilir.
- 2- Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı başta olmak üzere ilgili derslerin öğretim programlarında aile katılımlı inceleme gezilerine yer verilebilir.
- 3- Mevcut araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine dönük görüşleri alınmıştır. Bunun yanında eğitimin diğer paydaşları olan veli, okul yöneticileri ve öğrencilerin de aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşleri alınabilir.
- 4- Alanyazında öğretmen tutumları sebebiyle de aile katılım faaliyetlerinin gerektiği gibi yapılmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde bu araştırmada da özellikle erkek, deneyimli, hiç inceleme gezisi gerçekleştirilmemiş, inceleme gezilerine yönelik eğitim almayan ve bu gezileri gerçekleştirmeye dönük yeterlik algısına sahip olmayan öğretmenlerin diğerlerine nispeten aile katılımlı inceleme gezilerine ilişkin olumsuz tutum sergiledikleri görülmüştür. Dolayısıyla bu demografik özelliklere sahip öğretmenler başta olmak üzere öğretmenlere aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik çeşitli eğitim kursları veya seminerleri düzenlenebilir.
- 5- Alanyazında aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik çalışmaların oldukça az olduğu vurgulanmaktadır. Bu sebeple tüm disiplinlerde aile katılımlı inceleme gezilerine dönük çeşitli nitel ve nicel araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ahioğlu Lindberg, E. N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1339-1361.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aksoy, P. (2017). Okul öncesi eğitimde ailenin önemi-okul aile işbirliği. Z. Seçer-Şahin (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 225-249). Eğiten kitap.
- Alkış, S. (2008). Coğrafya öğretiminde inceleme gezileri ve arazi çalışmaları. R. Özey & A. Demirci (Ed.), *Coğrafya öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar* içinde (ss. 77-106). Aktif Yayınevi.
- Argon, T., & Kızılcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47945/606598>
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 119-135. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/manassosyal/issue/49947/640068>
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimi'ne" ilişkin görüşleri* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atayeter, Y., & Tozkoparan, U. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde gezi gözlem yönteminin uygulanmasına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 1-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebed/issue/22327/239286>
- Atayeter, Y., & Tozkoparan, U. (2016). Sosyal bilgiler derslerinde gezi gözlem yöntemini planlama uygulama ve sonuçlandırma açısından bir değerlendirme. H. Babacan & S. Özer (Ed.), *Sosyal ve liberal bilimlerde yeni yönelimler* içinde (ss. 171- 188). Gece Kitaplığı.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim-öğretim programına öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46-73. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6136/82315>
- Aytaç, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerinde gezi-gözlem metodunun yeri ve önemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), (21), 55-69. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8800/109997>

- Ballantyne, R., & Packer, J. (2009). Introducing a fifth pedagogy: Experience-based strategies for facilitating learning in natural environments. *Environmental Education Research*, 15(2), 243-262. <https://doi.org/10.1080/13504620802711282>
- Başaran, S. T., & Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*. Milli Eğitim Basımevi.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Human Kinetics.
- Carrier, S. J. (2009). The effects of outdoor science lessons with elementary school students on preservice teachers' self-efficacy. *Journal of Elementary Science Education*, 21(2), 35-48.
- Chin, C. (2004). Museum experience: A resource for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2, 63-90. DOI: 10.1023/B:IJMA.0000026536.75034.34
- Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33(1), 83-104. <https://doi.org/10.1080/02796015.2004.12086233>
- Conteh, J., & Kawashima, Y. (2008). Diversity in family involvement in children's learning in English primary schools: Culture, language and identity. *English Teaching: Practice and Critique*, 7(2), 113-125.
- Coulombe, G. (1995). Parental involvement: A key to successful schools. *National Association of Secondary School Principals (NAASP) Bulletin*, 79, 71-75. DOI:10.1177/019263659507956711
- Çelikkaya, T., & Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16690/173469>
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13(3), 1823-1841. DOI: 10.12738/estp.2013.3.1410
- Çetin, T., Kuş, Z., & Karatekin, K. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 158-180. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gopsbad/issue/48557/616562>
- Demir, Y. (2021a). *Sosyal bilgiler dersinde veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin etkililiği* (Doktora tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Demir, S. (2021b). Türkçe öğretiminde aile katılımı. Ş. Koca & P. Erten (Ed.), *Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler – I* içinde (ss. 397-418). Gece Kitaplığı.
- Diken, H. İ. (2009). Okul-aile iş birliğinin tanımı, kapsamı ve önemi. E. A. Küçükyılmaz (Ed.), *Okul aile ve çevre iş birliği* içinde (ss. 3-13). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Dinç, B. (2015). Okul öncesi eğitimde aile ve toplum işbirliği. N. Avcı & M. Toran (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 267-288). Eğiten kitap.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji genel metodlar ve özel öğretim metodları*. Milli Eğitim Basımevi.
- Dor, A., & Rucker Naidu, T. B. (2012). Teachers' attitudes toward parents' involvement in school: Comparing teachers in the USA and Israel. *Issues in Educational Research*, 22(3), 246-262.
- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuvey/issue/10331/126632>
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Flynn, G. V. (2007). Increasing parental involvement in our schools: The need to overcome obstacles, promote critical behaviors and provide teacher training. *Journal of College Teaching & Learning*, 4(2), 23-30. <https://doi.org/10.19030/tlc.v4i2.1627>
- Gonzalez DeHass, A. R. (2005). Facilitating parent involvement: reflecting on effective teacher education. *Teaching & Learning*, 19(2), 57-76.
- Gonzalez DeHass, A. R., Willems, P. P., & Holbein, M. F. D. (2005). Examining the relationship between parental involvement and student motivation. *Educational Psychology Review*, 17, 99-123.

- Gögebakan, Y. (2008). Sanat Tarihi öğretiminde gösteri yöntemi ile gezi-gözlem yönteminin bilginin kalıcılığı açısından karşılaştırılması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 197-220. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gefad/issue/6747/90721>
- Güven, A., Gazel, A. A., & Sever, R. (2004). Tarih öğretmenlerinin gezi-gözlem uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 225-235. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2768/36997>
- Hanaylı, G., Öztürk, A. A., Baysan, S., & Akar Vural, R. (2020). Sosyal bilgilerin doğası, anlamı ve nasıl öğretildiği üzerine bir durum çalışması: Öğretmen görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 210-238. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baebd/issue/55426/740833>
- Haynes, N. M., Comer, J., & Hamilton Lee, M. (1989). School climate enhancement through parental involvement. *Journal of School Psychology*, 27(1), 87-90.
- Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology*, 45(3), 740-763. DOI: 10.1037/a0015362
- Huntsinger, C. S., & Jose, P. E. (2009). Parental involvement in children's schooling: different meanings in different cultures. *Early Childhood Research Quarterly*, 24(4), 398-410. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2009.07.006>
- Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education*, 40(3), 237-269. <https://doi.org/10.1177/0042085905274540>
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education*, 42(1), 82-110. <https://doi.org/10.1177/0042085906293818>
- Kabapınar, Y. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programlarında okul dışı öğrenmeye bakmak: bize her yer sınıf bize her yer öğrenme ortamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss. 43-74). Pegem Akademi.
- Kamber, T. (2007). *2005-2006 yeni öğretim programında sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin uygulanabilirliğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Karakaş Özür, N. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne-baba görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kılıç, A., Attila, R., & Baykan, Ö. (2002). Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde yaşanan güçlükler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 293(27), 27-36.
- Knapp, D., & Barrie, E. (2001). Content evaluation of an environmental science field trip. *Journal of Science Education and Technology*, 10(4), 351-357. <https://doi.org/10.1023/A:1012247203157>
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 94-104.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16687/173409>
- Köksal Eğmez, C. F. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38(1), 77-133. DOI: 10.1177/0042085902238687
- Mazman, F. (2007). *Sosyal bilgiler eğitiminde gezi-gözlem metodunun uygulanmasına ilişkin bir araştırma (tokat örneği)* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A.M. (2019). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap* (Çev. S. Akbaba Altun & A. Ersoy). Pegem Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4. 5. 6 ve 7. sınıflar). <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686->

- Moseley, C., Reinke, K., & Bookout, V. (2002). The effect of teaching outdoor environmental education on preservice teachers' attitudes toward self-efficacy and outcome expectancy. *The Journal of Environmental Education*, 34(1), 9-15. <https://doi.org/10.1080/00958960209603476>
- Oktaç, A., Gürkan, T., Zembat, R., & Polat Unutkan, Ö. (2006). *Okul öncesi programı uygulama rehberi (ne yapıyorum? neden yapıyorum? nasıl yapmalıyım?)*. Ya-Pa Yayıncılık.
- Orion, N., & Hofstein, A. (1994). Factors that influence learning during a scientific field trip in a natural environment. *Journal of Research in Science Teaching*, 31(10), 1097-1119. DOI: 10.1002/tea.3660311005
- Orion, N., Hofstein, A., Tamir, P., & Giddings, G. J. (1997) Development and validation of an instrument for assessing the learning environment of outdoor science activities. *Science Education*, 81, 161-171. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-237X\(199704\)81:2<161::AID-SCE3>3.0.CO;2-D](https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-237X(199704)81:2<161::AID-SCE3>3.0.CO;2-D)
- Özgen, N. (2011). Fiziki coğrafya dersi öğretim metoduna farklı bir yaklaşım: gezi-gözlem destekli öğretim. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 373-388. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/470/3826>
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, Sage.
- Rudman, C. L. (1994). A review of the use and implementation of science field trips. *School Science and Mathematics*, 94, 138-141. DOI: 10.1111/j.1949-8594.1994.tb15640.x
- Sabırlı Özışıklı, I. (2008). *A study of parent involvement in the boğaziçi university preschool center (Yüksek lisans tezi)*. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Sarpkaya, P. (2005). *Resmi liselerde disiplin sorunları ve ilgili grupların (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli) yaklaşımları: Aydın merkez ilçe örneği (Doktora tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Shannon, S. M. (1996). Minority parental involvement: a mexican mother's experience and a teacher's interpretation. *Education and Urban Society*, 29(1), 71-84. <https://doi.org/10.1177/0013124596029001006>
- Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2002). Improving student behavior and school discipline with family and community involvement. *Education and Urban Society*, 35(1), 4-26. <https://doi.org/10.1177/001312402237212>
- Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2005). Involvement counts: Family and community partnerships and mathematics achievement. *The Journal of Educational Research*, 98(4), 196-206. <https://doi.org/10.3200/JOER.98.4.196-207>
- Sheldon, S. B. (2003). Linking school-family-community partnerships in urban elementary schools to student achievement on state tests. *The Urban Review*, 35(2), 149-165. <https://doi.org/10.1023/A:1023713829693>
- Sheldon, S. B. (2007). Improving student attendance with school, family and community partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 267-275. <https://doi.org/10.3200/JOER.100.5.267-275>
- Simmons, D. (1998) Using natural settings for environmental education: perceived benefits and barriers. *Journal of Environmental Education*, 29(3), 23-31. <https://doi.org/10.1080/00958969809599115>
- Singh, L. K., & Banerjee, S. (2019). An analysis of the barriers to parental involvement in their children's education. *International Journal Of Higher Education And Research (IJHER)*, 9(1), 314-313.
- Şaban, C. (2011). *İlköğretim okullarında velilerin eğitime katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türleri (Yüksek lisans tezi)*. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Şad, S. N., & Gürbüzürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.
- Şad, S. N. (2012). Investigation of parental involvement tasks as predictors of primary students' turkish, math and science & technology achievement. *Eğitim Araştırmaları*, 49, 173-196.
- Tal, T., & Morag, O. (2009). Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education*, 20, 245-262. <https://doi.org/10.1007/s10972-009-9131-1>

- Taşkaya, M., & Bal, T. (2009). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 173-185.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8587/106693>
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Topçu, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: öğretmen adayları ile fenomenolojik bir çalışma. *International Education Studies*, 10(7), 1-27.
- Tortop, H. S., & Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi: Güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 300-307.
- Türe, H. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: bir eylem araştırması* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Wheeler, P. (1992). Promoting parental involvement in secondary schools. *National Association of Secondary School Principals (NAASP) Bulletin*, 76(546), 28-35. <https://doi.org/10.1177/019263659207654606>
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397. <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.780009>
- Yener, Ş. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan öğretmen ve öğrenci kaynaklı sorunlar: Muş il örneği. *Muş Alparlan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 105-120. <https://doi.org/10.18506/anemon.04701>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2010). Sosyal bilgiler eğitimindeki sorunlar ve çözüm önerileri: öğretim elemanlarının görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 839-867. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26102/275016>
- Yolcu, H. (2011). Türkiye’de eğitimde yerelleşme ve ailelerin okul yönetimine katılımının güçlendirilmesi: değişen ne?. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1229- 1251.